

REGULAMIN PAPIESKIEJ KOMISJI ARCHEOLOGII SAKRALNEJ*

I. STRUKTURA

1. Komisja Archeologii Sakralnej, założona przez Jego Świątobliwość Piusa IX w dniu 6 stycznia 1852, jest komisją papieską zależną bezpośrednio od Ojca Świętego oraz działającą z Jego upoważnienia i w Jego imieniu.
2. Na czele Komisji stoi wielebny Kardynał Wikariusz Generalny: składa się ona z komisarzy zwyczajnych (*effettivi*) rezydujących w Rzymie i z komisarzy korespondentów (*correspondenti*), wybranych spośród najwybitniejszych uczonych zajmujących się starożytnościami chrześcijańskimi. Wielebny Prefekt (*Sagrista*) *pro tempore* jest prawnie komisarzem zwyczajnym, pozostali są mianowani przez Jego Świątobliwość Ojca Świętego. Jego Ekscelencja Przewodniczący mianuje za aprobatą papieską Wiceprzewodniczącego, który podczas nieobecności Przewodniczącego zwołuje i przewodniczy obradom. Jego Świątobliwość Ojciec Święty mianuje spośród komisarzy zwyczajnych Sekretarza Komisji.
3. Komisja składa się z czterech sekcji: do spraw kultu, administracji, dyrekcji wykopalisk oraz publikacji oficjalnych.
4. Komisja posiada własne biuro techniczne z odpowiedzialnym inżynierem dyrektorem, mianowanym przez samą Komisję, który nadzoruje wykopaliska i prace prowadzone przez grupę kopaczy lub fossorów i innych.

II. URZĄD I ZAKRES WŁADZY KOMISJI

1. Papieska Komisja Archeologii Sakralnej jest jedyną instancją posiadającą prawo zarządu i ochrony oraz konserwacji wszystkich starożytnych podziemnych cmentarzy chrześcijańskich (katakumb), położonych na terenie

---

* Tekst regulaminu w języku włoskim, opublikowany w AAS 17 (1925) 625-629, przełożyła Dominika Wronikowska. Przekład przejrzał ks. Stanisław Longosz.

- Rzymu, wraz z obiektami i terenami cmentarnymi znajdującymi się na powierzchni; jedynie ona dysponuje prawem decyzji o wykopaliskach, poszukiwaniach i restaurowaniu w katakumbach i w przyległych pomnikach.
2. Ta sama Komisja nadzoruje również inne starożytne cmentarze, położone w różnych diecezjach, po uzgodnieniu z poszczególnymi ordynariuszami.
  3. Przyjmując surowe kryteria naukowe, Komisja ma za zadanie dbać o prowadzenie odpowiednich badań, wykopalisk, restauracji i konserwacji na miejscu zabytków i odkopanych materiałów; jedynie obiekty o szczególnym walorze lub szczególnie trudne do przechowywania przenosi ona, zależnie od ich rodzaju, do Muzeum Sakralnego Biblioteki Apostolskiej lub do Muzeum Laterańskiego. Ma się ona również zatroszczyć o reprodukcje fotograficzne lub odlewy wszystkich inskrypcji, napisów, malowideł itp.
  4. Na ścianach nowej konstrukcji, oraz wszędzie tam, gdzie okaże się potrzebne wskazanie daty dokonanych prac, umieszczać się będzie marmurowe inskrypcje zawierające inicjały Komisji i datę.
  5. Komisja ma za zadanie pilnować, aby wejścia i starożytne schody prowadzące do cmentarzy były dostępne i przechodnie; aby były zachowane lucernaria oraz szanowane pomniki, ruiny i budynki przyległe do cmentarzy lub położone ponad ich poziomem.
  6. Komisja nadzoruje tereny cmentarne zwracając uwagę, aby nowe konstrukcje, specyficzne uprawy, infiltracje lub ścieki wodne itp., nie wyrządziły szkody podziemnym nekropoliom. Za pomocą wszelkich skutecznych środków Komisja zabrania jakiegokolwiek działania mogącego mieć negatywny wpływ na trwałość, integralność, odpowiednią konserwację hypogeów, galerii, krypt i dzieł sztuki, zwłaszcza malowideł i graffitiów, w nich się znajdujących.
  7. Komisja ma za zadanie również nadzorowanie innych starożytnych budowli sakralnych w Rzymie, aby nie były one poddawane znacznym restauracjom, innowacjom i aby nie przeprowadzano w ich obrębie wykopalisk bez jej uprzedniej zgody i aprobacji.
  8. Komisja wypełnia również inne polecenia, jakie Jego Świątobliwość Ojciec Święty lub Kardynał Wikariusz są łaskawi jej zlecić w wyjątkowych wypadkach, np. ocenę autentyczności starożytnych relikwii sakralnych.
  9. Komisja prowadzi bezpośrednią korespondencję z instytucjami i osobami prywatnymi, urzędami publicznymi i rządowymi, dotyczącą ochrony starożytnych pomników sakralnych, strzeżenia podziemnych cmentarzy heretyckich oraz katakumb żydowskich na terenie Prowincji Rzymskiej.
  10. Z działalnością Komisji koordynowane są działania Papieskiej Rzymskiej Akademii Archeologicznej i Papieskiego Instytutu Archeologii Chrześcijańskiej. Komisja interesuje się ponadto działalnością Stowarzyszenia Konferencji Archeologii Chrześcijańskiej (*Società per le Conferenze di Arche-*

ologia Cristiana) i Kolegium d.s. Kultu Męczenników (*Collegium Cultorum Martyrum*).

11. Komisja posiada wyłączne prawo pierwszeństwa publikacji dotyczących wykopalisk i prawo kontynuacji serii wydawniczej *Roma sotterranea* (Rzym podziemny). Oficjalne relacje o wykopaliskach mają być publikowane corocznie w periodyku Komisji „Rivista di Archeologia Cristiana”.

III. OCHRONA, ZWIEDZANIE I SPRAWOWANIE KULTU W KATAKUMBACH

1. Komisja reguluje, zależnie od okoliczności, publiczne otwarcie i zwiedzanie katakumb.
2. Zarówno cmentarze otwarte dla publiczności, jak i te oddalone od Rzymu, są pod opieką i bezpośrednią odpowiedzialnością Kustoszy nominowanych i zależnych od Komisji.
3. Nadzór nad cmentarzami świętych Kaliksta, Sebastiana, Wawrzyńca, Agnieszki i Pankracego pozostaje czasowo powierzony znajdującym się tam Instytutom zakonnym. Przełożony wspólnoty lub inna osoba przez niego desygnowana, jedynie na mocy oficjalnej nominacji ze strony Komisji i w zależności od niej, staje się Kustoszem cmentarza.
4. Kustosze przyjmują pełną odpowiedzialność za nadzór nad powierzonym im cmentarzem, za integralność należących do niego pomników i wszystkiego innego, co może dotyczyć samego cmentarza. Są oni zobowiązani przestrzegać ściśle wszelkich norm i przepisów, które Jego Eminencja Kardynał Wikariusz Przewodniczący i Komisja uznaje za stosowne ogłosić, w celu ochrony i konserwacji cmentarza i przylegających do niego pomników, udostępnienia ich do zwiedzania oraz do celebrowania Mszy św. i innych czynności liturgicznych w kryptach i miejscach do tego przeznaczonych.
5. Kustosze są zobowiązani zawiadamiać Komisję o każdym przypadku zniszczenia w katakumbach, które im powierzono; jednocześnie nie mają prawa prowadzić żadnych prac lub innowacji na cmentarzu bez uprzedniej pisemnej zgody Komisji, jak również bez jej rzeczywistego nadzoru.
6. Do nich należy nadzorowanie wstępu do katakumb i wymaganie od zwiedzających odpowiedniego zachowania, wymaganego przez to miejsce, oraz czuwania, aby nikt tam nie wszedł bez zatwierdzonego i odpowiedniego przewodnika.
7. Każdy przewodnik powinien prowadzić taką określoną liczbę osób, żeby mógł skutecznie czuwać, aby zabytki nie mogły być w żaden sposób wynoszone, oszpecane czy uszkodzane. W przypadku braku na cmentarzu oświetlenia elektrycznego, wolno posługiwać się jedynie świecami, zniczami lub elektrycznymi latarkami kieszonkowymi.

8. Kustosze i przewodnicy mają udzielać zwiedzającym krytycznie sprawdzonych informacji o zabytkach sakralnych i nie mogą wskazywać jako grobów męczenników miejsc, które nie zostały naukowo uznane za takie.
9. Komisja ma prawo do weryfikacji wiadomości przewodników cmentarnych, do zatwierdzania ich oraz nadzorowania sposobu ich pracy i podejmowania odpowiednich środków zaradczych.
10. Zabrania się wprowadzać lub w inny sposób wpuszczać na miejsca, w których prowadzone są wykopaliska, zwiedzających, naukowców czy kogokolwiek innego bez specjalnego zezwolenia Komisji. Kustosze i przewodnicy powinni się wówczas wstrzymać od udzielania jakichkolwiek wiadomości na temat prac i wykopalisk.
11. Przy odprawianiu Mszy św. na terenie cmentarzy, oprócz ogólnych przepisów Wikariatu (przedstawienie *celebretu*) należy stosować się do specjalnych instrukcji Komisji, aby jej ryt odbywał się z pełnym pięknem w kryptach i miejscach wskazanych przez Komisję. Dla każdego cmentarza założony zostanie rejestr, w którym celebhransi będą wpisywać swoje nazwiska.
12. Każdą inną czynność, wykonywaną przez stowarzyszenia lub osoby prywatne, a także odprawianie w kryptach i miejscach innych niż zwykle, Kustosz cmentarza winien uzgadniać z Sekretarzem Komisji.
13. W święta Bożego Narodzenia i Wielkanocy nie można odprawiać Mszy św. w katakumbach, chyba tylko za specjalnym zezwoleniem Kardynała Wikariusza, wydanym za pośrednictwem Sekretarza Komisji.
14. W dni świąteczne, kiedy odprawiane są wspomnienia przez Papieską Komisję lub przez Kolegium d.s. Kultu Męczenników w porozumieniu z Komisją, katakumby będą otwarte dla publiczności i nadzorowane przez fosorów Komisji, zwiedzającym jednak surowo będzie zabronione przebywanie poza miejscem oświetlonym i ustalonym przez Sekretarza Komisji.
15. Sekretarz Komisji może, po odpowiedniej weryfikacji, udzielić pozwolenia jednej zwiedzającej osobie, lub grupie osób, na wstęp na cmentarze lub tereny cmentarne zamknięte dla publiczności. Bezpłatny wstęp na jakikolwiek cmentarz, z powodów naukowych lub innych słusznym racji, udzielany jest przez Komisję pisemnym zezwoleniem.
16. Osoby, które z powodów naukowych (bez zamiarów komercyjnych) pragną wykonać w katakumbach zdjęcia lub rysunki, powinny zwrócić się z prośbą do Komisji, podając imię, nazwisko, adres własny i fotografa, jeśli to jest konieczne, przedmiot ich badań i zabytki, które zamierzają reprodukować. Wymagane jest również pisemne oświadczenie o podjęciu wszelkiej odpowiedzialności łączącej się z zamierzoną działalnością, opłatami za nadzór itd.
17. Komisja będzie oceniać powyższe prośby z zachowaniem następujących norm:
  - a) z każdej fotografii zabytku lub rysunku architektonicznego, na których wykonanie otrzyma się pozwolenie, dla Archiwum Komisji winny być

- oddane dwie kopie z każdego oryginalnego negatywu, pełnego i bez retuszu. Osoby ubiegające się o zezwolenie na wykonanie reprodukcji muszą złożyć kaucję, która zostanie im zwrócona po oddaniu tych kopii.
- b) zabrania się wszelkiego reprodukowania, które w jakikolwiek sposób mogłoby przynieść szkodę oryginałowi. Wykonując fotografię zabytku nie wolno stosować jakichkolwiek substancji mających na celu ożywienie jego kolorów, zwiększenie efektu lub ułatwienie reprodukcji.
  - c) zezwolenia są ściśle osobiste; w przypadku badań trwających więcej niż jeden dzień, zastosowane zostaną specjalne procedury.
18. Przy wejściach na cmentarze winny się znajdować tablice informacyjne Papieskiej Komisji, zawierające odpowiednie wskazówki i normy ogólne dla zwiedzających.

IV. ADMINISTRACJA

1. Komisja troszczy się o konserwację, naprawę i nowe wykopaliska przeprowadzane w katakumbach, których koszty pokrywane są z jej środków własnych, z opłat za wejścia na cmentarze i z ofiar dobroczyńców.
2. Na każdym cmentarzu otwartym dla publiczności Komisja zatroszczy się o wystawienie puszek, aby zbierać dobrowolne ofiary od zwiedzających.
3. Komisja powierza ponadto kustoszom każdego cmentarza odpowiednie książeczki z pokwitowaniami dla osób składających ofiary na katakumby.
4. Ofiary składane na określone cmentarze, z przeznaczeniem na oświetlenie i odprawiany na nich kult, bądź na poszczególne wykopaliska i prace, będą przez Komisję przeznaczone na cel wskazany przez darczyńców.
5. Komisja będzie sporządzała corocznie listę ofiar z nazwiskami darczyńców, do przedstawienia Ojcu Świętemu wraz z relacją o wykonanych pracach na cmentarzach sakralnych.